

патриаршията, отказвайки се отъ Екзархията, турскитѣ власти освободиха всички затворени по горнето обвинение и раздадоха на селянитѣ 20 манлихерови пушки за да се защищаватъ отъ насилията на четитѣ.¹⁾

Сръбскитѣ аспирации въ Македония окончателно се прецизираха слѣдъ настъпшилия въ империята прѣвратъ — хуриета отъ юли 1908 г. и анексията на Босна и Херцеговина отъ септемврий, сжщата година. Къмъ случая да използватъ натѣгнатитѣ отношения между Турция и България отъ врѣме обявяванетоъ независимостта ни, се прибави нуждата отъ по тѣсно сближение между Сърбия и „възродената“ отоманска империя въ лицето на прокарването Адриатическата желѣзница (Мърдаре—Санъ Джовани ди Медуа) и прѣвоза на сръбския търговски и воененъ материалъ прѣзъ Солунъ.²⁾ Нека не забравяме при това, че младотурцитѣ, съ поемането властта въ ржцѣтѣ си, прецизираха отъ своя страна всички прийоми на Абдулъ Хамидовото *divide et impera*, завършени въ лицето на Хилми Паша, съ внушителни плодове отъ реформеното му инспекторство въ Македония. Младотурцитѣ съзнаха, че най-силния имъ неприятель въ П-ва сж *българитѣ*, еднакво въ България и Македония, и употрѣбиха всичко за да ги омаломощатъ въ послѣдната. Срѣщу българитѣ опълчиха *отоманскитѣ* системното *насилне* (обезоржжаване, прилагане закона за четитѣ, мухаджирство, младотурски конгреси, погроми и т. н.), а *отвън* — сръбската въоръжена пропаганда въ Скопско. Частно за срѣщу гърцитѣ въ Епиръ и Тесалия бѣ явната фаворизация на ромънската пропаганда и отдѣлянето на кудовласитѣ отъ патриаршията. Такива бѣха двѣ отъ секретнитѣ рѣшения на младотурския конгресъ въ Солунъ прѣзъ септември 1911 г. Прѣдъ факта на явнитѣ плодове отъ турско сръбското сътрудничество въ Македония отъ 1908 г. нататкъ, догадкитѣ за съюзъ между Сърбия и Турция още прѣзъ сжщата година, за който въ интимни срѣди се привеждаха даже подробности въ смисълъ, че той е за три години

1) ср. *ibid.* p. 161.

2) А Сърбия услужваше на Турция (съ прѣвозъ на оржие и муниции отъ Германия и Австро-Унгария), която пъкъ се готвеше при тия условия очевидно срѣщу България.